

CENTENAR GRIGORE C. MOISIL (10.01.1906 - 21.05.1973)

2006 – Anul internațional UNESCO - “Grigore C. Moisil

- *Savant de renume mondial, academician, matematician și profesor la Facultatea de Matematică, Universitatea din București, deschizător de drumuri cu contribuții inovatoare în matematică, informatică, automatică și cibernetică*
- *Fondator al școlilor de logică și informatică din România, pionier al informaticii în România, animator în utilizarea primelor calculatoare electronice în România, inițiatorul perfecționării profesorilor și specialiștilor în domeniul utilizării calculatoarelor, personalitate cu un spirit deosebit*
- *Primul român care a primit (post-mortem) Computer Pioneer Award of IEEE Computer Society (IEEE – 1996; www.ieee.org)*

Despre matematicianul, profesorul și omul de spirit Gr. C. Moisil

La 33 de ani de la moartea sa, personalitatea lui Grigore C. Moisil domină încă lumea matematicii românești și internaționale. Matematicianul Gr. Moisil s-a născut la 10 ianuarie 1906, la Tulcea. Studiile universitare le-a efectuat la Facultatea de Științe din București, după care și-a continuat pregătirea la Paris (1930-1931, 1932) și Roma (1931-1932). Profesor la Catedra de *Calcul diferențial și integral* de la Universitatea “Al. I. Cuza” din Iași (din 1939), Grigore C. Moisil a inaugurat primul curs de *Algebră modernă* ținut la o universitate românească.

Chemat în 1942, la Universitatea din București, a predat *Analiza matematică și Logica matematică*, la Facultatea de Științe, ulterior după reforma învățământului din anul 1948, la Facultatea de Matematică și Fizică, cursuri de *Algebră*. A fost șef de sector pentru *Algebră aplicată* la Institutul de Matematică al Academiei și ambasador al României în Turcia (1946-1949). În anul 1949 este ales președinte al Societății de Matematică din România și se preocupă mulți ani pentru răspândirea matematicii în rândul tineretului.

Din anul 1955 participă în străinătate prin cursuri, seminarii, conferințe, congrese, comitete, la viața internațională în diverse țări ale lumii: Anglia, Belgia, Canada, Bulgaria, Cehoslovacia, Elveția, Franța, Finlanda, RDG, RFG, Grecia, Italia, Iugoslavia, Japonia, Olanda, Polonia, Suedia, Turcia, Ungaria, URSS, SUA. În octombrie 1965 devine șeful catedrei de Mașini de Calcul de la Facultatea de Matematică și Mecanică unde predă *Capitole Speciale de Mașini de Calcul și Teoria Programării*. În februarie 1962 a înființat și organizat Centrul de Calcul al Universității din București (CCUB) având misiunea de pregătire a profesorilor și specialiștilor în utilizarea calculatoarelor, ulterior fiind numit director onorific. S-a preocupat ca în anul 1969, Centrul de calcul al Universității din București să primească un calculator american IBM 360/30 (în acea vreme, după 4 ani de la apariție, acesta costa 500.000 \$). Cu acest calculator s-au instruit multe generații de studenți (până în anul 1975, când a apărut calculatorul românesc Felix C-256).

Sub conducerea lui Gr. C. Moisil, Centrul de Calcul al Universității din București a organizat cursuri, cicluri de lecții și conferințe pentru matematicieni, ingineri și economiști, iar ulterior pentru istorici, lingviști, arheologi, artiști plastici, muzicieni. Prin apariția calculatorului, și-a dat seama de aplicațiile matematicii în economie, în științele umaniste, în istorie, arheologie, muzică, în grafică, în medicină și biologie. Entuziasmul din acei ani privind utilizarea calculatorului în multe domenii de activitate, s-a regăsit după anul 1990 când au apărut și s-au dezvoltat tehnologiile informației și comunicației și au apărut sistemul Internet și tehnologiile Web. Grigore C. Moisil este fondator al școlii de *algebra logicii și teoria algebrică a mecanismelor automate*, precum și al *studiilor de logică polivalentă și logică nuanțată*, care au stat la baza realizării *primelor calculatoare românești*. În anul 1975, A. Kaufmann recunoaște că ideile lui Gr. C. Moisil se racordează cu teoria lui L. Zadeh (creatorul *teoriei mulțimilor fuzzy*). De asemenea, se recunoaște că Moisil este un pionier al metodelor funcționale în mecanică și în geometria diferențială.

Profesorul Gr. C. Moisil a avut contribuții remarcabile la *dezvoltarea informaticii în România* și la formarea primelor generații de informaticieni. Grigore C. Moisil a adus o contribuție însemnată

la introducerea și folosirea primelor mașini electronice de calcul în țara noastră. A publicat lucrări în domeniile analizei matematice, algebrei, logicii matematice, geometriei, mecanicii. Deosebit de valoroase sunt contribuțiile aduse de Grigore C. Moisil în *domeniul teoriei algebrice a mecanismelor automate*.

A elaborat metode noi de analiză și sinteză a automatelor finite, precum și o teorie structurală a acestora. A introdus algebre numite de el *lukasiewiczziene trivalente și polivalente* și le-a întrebuințat în logica și în *studiul circuitelor de comutație*. Pentru aceste contribuții, post-mortem, în anul 1996, Gr. C. Moisil a primit *Computer Pioneer Award* al societății IEEE (premiul "*For polyvalent logic switching circuits*") a fost înmănat printr-o ceremonie la Guvernul României, în anul 1998, soției sale Viorica Moisil).

A fost membru al unor prestigioase foruri științifice străine: Academia de Științe din Bologna, Academia de Științe din Messina, Academia polonă de Științe, Institutul Internațional de Filosofie din Paris, Asociația de Logică Simbolică din Oslo. A obținut titlul de Doctor Honoris Causa al Academiei de Științe din Bratislava. Gr. C. Moisil a publicat peste 300 lucrări științifice și 19 cărți. A încetat din viață la vârsta de 67 de ani în capitala Canadei.

Lucrări importante elaborate de Grigore C. Moisil: *La mécanique analytique des systèmes continus* (1929), *Logique modale* (1942), *Introducere în algebră* (1954), *Teoria algebrică a mecanismelor automate* (1959), *Circuite cu tranzistori* (2 vol. 1961-1962), *Elemente de logică matematică și teoria mulțimilor* (1968), *Theorie structurelle des automates finis* (1967), *Lecții despre logica raționamentului nuanțat* (apărută postum în 1975).

Manifestarea solemnă din Aula Academiei Române, 24 februarie 2006

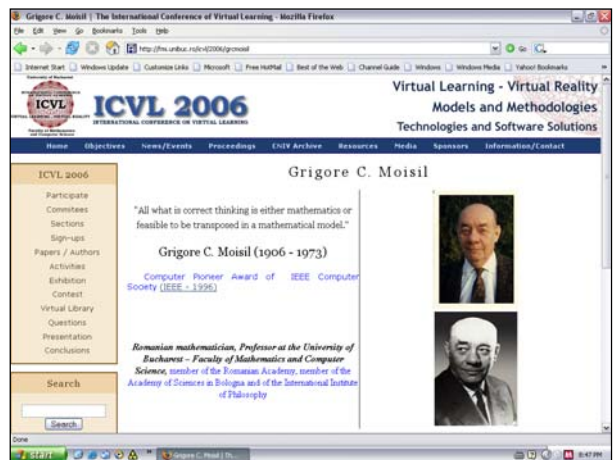
- "Pentru Moisil, Matematica a fost mai mult decât un domeniu de cercetare. A fost un mod de a vedea lumea, de a-și trăi viața. Avea capacitatea de a injecta gândire matematică în orice fenomen pe care îl observa." (**acad. Prof. Dr. Solomon Marcus**);
- "Gr. C. Moisil - pionier al informaticii în România" (**prof. Dr. Dragoș Vaida**);
- "El a introdus știința calculatoarelor în România. A fost unul dintre pionierii recunoscuți internațional în acest domeniu." (**Viorica Moisil**)

Evenimente dedicate aniversării Centenarului marelui matematician Grigore C. Moisil

Cu prilejul aniversării a 100 de ani de la nașterea sa, pe parcursul întregului an 2006 au fost, și sunt prevăzute mai multe manifestări și acțiuni, pentru a cinsti memoria marelui matematician, profesor și om de spirit:

- Facultatea de Matematică și Informatică a Universității din București și Societatea de Științe Matematice din România au organizat, marți 10 ianuarie 2006, în Amfiteatrul *Simion Stoilow*, aniversarea centenarului nașterii marelui matematician Grigore C. Moisil, profesor al Universității din București, membru al Academiei Române, al Academiei de Științe din Bologna și al Institutului Internațional de Filosofie. Au luat cuvântul: acad. Solomon Marcus, Sergiu Rudeanu, Dragoș Vaida, Constantin Popovici, Petre P. Teodorescu, George Dincă. Cu acea ocazie, Consiliul Facultății de Matematică și Informatică a hotărât ca Sala 220 să se numească "Grigore C. Moisil";
- Institutul de Matematică "Simion Stoilow" al Academiei Române și Grupul de Logică și Algebră Universală au organizat, în zilele de 26 și 27 ianuarie 2006, o sesiune de comunicări științifice dedicată centenarului marelui matematician Grigore Moisil. Printre vorbitori s-au aflat: acad. Solomon Marcus, Cristian Calude, Doru Ștefănescu, Denisa Diaconescu, Sergiu Rudeanu, Paul Flondor, Afrodita Iorgulescu, Dragoș Vaida, Șerban Basarab, Daniel Găină, Cătălin Ioniță;

- Secția de Științe Matematice a Academiei Române a omagiat vineri 24 februarie 2006, pe unul dintre foștii membri de marcă ai săi, matematicianul Grigore C. Moisil, cu ocazia împlinirii a 100 de ani de la nașterea sa. La manifestarea solemnă din Aula Academiei Române au participat matematicieni de renume, prieteni, dar și rude ale marelui dispărut. Au vorbit: Șerban Basarab, Nicolae Cristescu, Lucia Dobrescu-Purice, George Dincă, George Georgescu, Solomon Marcus, Radu Miron, Ilie Pârvu, Sergiu Rudeanu și Dragoș Vaida;
- Societatea de Științe Matematice din România, în colaborare cu Facultatea de Matematică și Informatică a Universității din București, Institutul de Matematică "Simion Stoilow" al Academiei Române și Inspectoratul Școlar al Municipiului București, organizează, în perioada 20-21 mai 2006, a X-a Conferință Anuală a S.S.M.R., manifestare științifică de prestigiu, ce organizează și secțiunea specială „Centenar Grigore C. Moisil”, pentru a aniversa 100 de ani de la nașterea marelui matematician român;
- La Facultatea de Matematică și Informatică a Universității din București, se vor organiza în perioada 27-29 octombrie 2006, prima Conferință Internațională de Învățământ Virtual (ICVL 2006) și a IV-a Conferință de Învățământ Virtual (CNIV 2006). Cele două evenimente se vor desfășura simultan și vor celebra 100 de ani de la nașterea matematicianului român Grigore C. Moisil. În cadrul Premiilor CNIV 2006 va fi lansat în luna martie un premiu special pentru elaborarea unei pagini web dedicate vieții și activității lui Grigore C. Moisil. Premiul este sponsorizat de ARRE (Asociația Română de Resurse Educaționale - <http://www.arre.ro/>).

Din gândirea matematicianului Gr. C. Moisil

„Informatica restabilește nu numai unitatea matematicilor pure și a celor aplicate, a tehnicii concrete și a matematicilor abstracte, dar și cea a științelor naturii, ale omului și ale societății. Reabilitează conceptele de abstract și de formal și împacă arta cu știința, nu numai în sufletul omului de știință, unde erau întotdeauna împăcate, ci și în filosofia lor.” (Grigore C. Moisil)

“Eu știu că matematica e folositoare, dar eu fac matematică fiindcă imi face plăcere. Aceasta e marele noroc al matematicienilor. Pot fi folositori societății făcând ceva care pentru ei personal e o bucurie. Un matematician face matematică, fiindcă vede în matematică ceva care îl tulbură, îl face să gândească, să mediteze, să viseze.” (Gr. C. Moisil, interviu dintr-o emisiune de radio, Viorica Moisil, “O familie ca oricare alta”, Cartea Românească, 1989)

“Se știe că o idee începe prin a fi un paradox, continuă prin a fi o banalitate și sfârșește prin a fi o prejudecată.” (Gr. C. Moisil, “Contemporanul”, 1970)

"All what is correct thinking is either mathematics or feasible to be transposed in a mathematical model."

Referințe: www.unibuc.ro, www.fmi.unibuc.ro/icvl, www.rompres.ro, www.academiaromana.ro, www.romanalibera.ro, www.agora.ro, www.didactic.ro

Redactare:

Conf. univ. dr. Marin Vlada, Universitatea din București,
Catedra de Matematici Aplicate și Informatică
Martie 2006, București